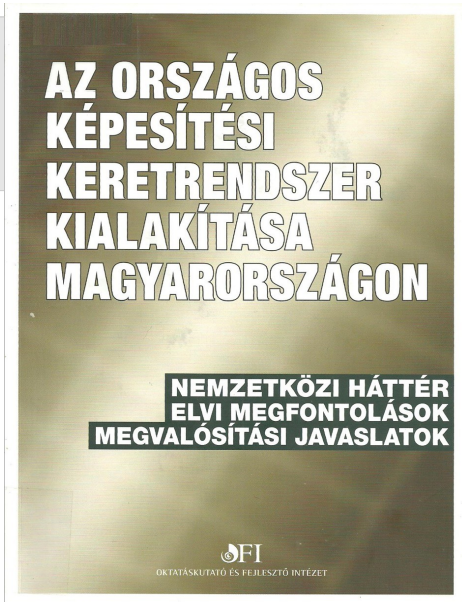


# A képzési keretrendszerek világa

Zerényi Károly\*



*Temesi József (2011, szerk.): Az Országos Képzési Keretrendszer kialakítása Magyarországon: nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.*

Az elmúlt néhány évben kiemelt figyelmet kapott az oktatás világában, ezen belül is a felsőoktatási intézmények körében a bemenet, a tartalomközpontú tervezés helyett a kimenetre fókuszáló, a tanulást középpontba állító gondolkodás, valamint a képesítések hazai és nemzetközi átláthatósága és összehasonlíthatósága. Annak érdekében, hogy az egyes képesítések az adott országon belül és nemzetközi környezetben is értelmezhetőek legyenek, szükségessé vált olyan referenciakeretek létrehozása, amelyek ezt a funkciót betöltik. Ennek érdekében alakították ki a különböző szintű keretrendszereket, úgy mint az európai felsőoktatási térségen belüli képesítésekre vonatkozó

átfogó keretrendszert (EFT KKR), az Európai Képzési Keretrendszert (EKKR), valamint nemzeti szinten a Magyar Képzési Keretrendszert (MKKR).

Napjainkban egyre több hazai felsőoktatási intézmény<sup>1</sup> kezd el komolyabban foglalkozni a szintenkénti képzéseinek a felülvizsgálatával és fejlesztésével, hogy azokat minél inkább összhangba hozza a nemzeti és ezen keresztül az Európai Képzési Keretrendszerrel. Ezt a folyamatot erősíti többek között az MKKR implementációjának részeként a képzési területenkénti képzési keretrendszerek kidolgozása és a képesítések besorolása a felsőoktatásban. Erre figyelemmel fokozott érdeklődés tapasztalható a témában elérhető magyar nyelvű szakirodalmak iránt. Ebben a tekintetben kínál széleskörű és alapos tájékoztató lehetőséget a *Temesi József* által szerkesztett kiadvány.

A kiadvány szerkesztője 1992-ben a közgazdaságtudományok területén szerzett kandidátusi fokozatot, jelenleg egyetemi tanárként a Budapesti Corvinus Egyetemen operációkutatást és döntéelméletet oktat, azonban kutatási területei közé tartozik a felsőoktatás-politika, valamint az oktatás finanszírozása is. *Temesi József* az elmúlt tíz évben számos felsőoktatást érintő kutatásban vett részt, amelyek eredményeként több, a képzési keretrendszerekkel összefüggő publikációja is megjelent. Ezek közül kiemelt jelentőséggel bír az Országos Képzési Keretrendszer (OKKR) kialakítását bemutató jelen kiadvány, amely annak ellenére, hogy 2011-ben jelent meg, továbbra is alapműként funkcionál a témában.

Az írásmű külső megjelenését tekintve egyszerű, könnyű szerkezetű és csak a címet kiemelő borítóval próbálja az érdeklődők kíváncsiságát felkelteni. Tekintettel arra, hogy az írásművet elsősorban célzott érdeklődéssel keresik, ezért nem jelent különösebb hátrányt a leegyszerűsített dizájn.

\* Zerényi Károly, közgazdász, közgazdásztanár. PhD-hallgató, ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola, e-mail cím: zerenyi.karoly@gmail.com

1. A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése című TÁMOP 4.1.3. projekt II. üteméhez kapcsolódó fejlesztési folyamatokban referenciainstítúciónként vett részt a BGF-KVIK, a DE-NK, a DUF, az ELTE PPK, és az ELTE-TTK.

A kiadvány ismert és elismert felsőoktatási szakértők, köztük maga a szerkesztő által írt tanulmányok felhasználásával készült, amely terjedelmét tekintve 146 oldalon 14 fejezetből áll. Az előszóban az olvasó számára egyértelműen kiderül, hogy a kiadvány elsősorban a hazai képzési keretrendszer<sup>2</sup> kidolgozásának folyamatáról fog szólni, azonban érthető módon külön fejezeteket szenteltek a nemzetközi háttér, valamint az EKKR és az EFT KKR bemutatására. Ennek megfelelően az első fejezetből kiderül, hogy miként jöttek létre a világon az első keretrendszerek és azok milyen jellemzőkkel bírtak. Történetileg eljutunk az angolszász országokban (Ausztrália, Új-Zéland, Egyesült Királyság, Dél-Afrika) létrehozott első képzési keretrendszerektől egészen az EKKR kidolgozásáig. Az EKKR mellett pedig utalás található az Európán kívüli regionális keretrendszerekre is, mint például a karibi térségben létező CARICOM vagy a Csendes-óceáni szigetvilágban érvényes Commonwealth keretrendszerre. Ugyanakkor valamennyi keretrendszerben közös, hogy „alapot teremt a minőség, a hozzáférés, a kapcsolódások és a képzések elismerésének javítására egy országon belül és nemzetközileg egyaránt” ( *Temesi*, 2011. 13.).

A fogalmi megközelítések tekintetében a második fejezet választ ad a képzési keretrendszer és a képzés meghatározására, valamint az előbbinek az egész életen át tartó tanulásban betöltött szerepére. A képzési keretrendszerek és a kimenet felőli gondolkodás szempontjából meghatározó tanulási eredmények definiálására az EKKR-t bemutató harmadik fejezetben kerül sor, mint „amelyeket ismeretek, készségek és kompetenciák fejeznek ki” ( *Temesi*, 2011. 21.). Ezzel összhangban egy másik megközelítés szerint „a tanulási eredmények olyan állítások, amelyek azt tartalmazzák, hogy egy hallgató mit fog tudni, illetve mit lesz képes elvégezni egy adott tanulási tevékenység eredményeképpen. Ezek az eredmények általában tudás, képesség vagy attitűd formájában kerülnek meghatározásra” ( *Kennedy*, 2007. 19.).

Az EKKR-t a közös európai munkaerőpiac megvalósítására irányuló törekvés hívta életre, amelynek célja, hogy a tanulási eredményekre alapozva az egyének, az oktatási és képző intézmények, valamint a munka világa számára európai szinten átláthatóvá és összehasonlíthatóvá tegye az egyes nemzeti képzéseket ( *Temesi*, 2011; *Szlamka*, 2014). Az Európai Parlament és a Tanács hosszas egyeztetés-sorozatát követően 2008-ban fogadta el a nyolc szintből álló EKKR-t, amelyben a tanulási eredményeket a tudás, a készségek, képességek, valamint a személyes és szakmai kompetencia mentén határozták meg. Ezzel párhuzamosan döntés született arról is, hogy hazánk csatlakozik az EKKR-hez, valamint kidolgozásra kerül a nemzeti képzési keretrendszer.

A kiadvány negyedik fejezete a szintleíró jellemzőket mutatja be részletesen, de nem az EKKR, hanem már az akkor készülő OKKR nézőpontjából. Ennek megfelelően sor kerül a kompetencia fogalom értelmezésére és a szintleíró jellemzők, mint a tudás, a képességek, az attitűd, valamint az autonómia és felelősségvállalás kifejtésére. A szintleíró jellemzők közül az autonómia és a felelősségvállalás oly módon képezik a kompetencia részét, hogy azok nem a kompetencia összetevőiként, hanem inkább jellemzőiként értelmezhetők ( *Falus, Imre és Kotschy*, 2010). Az EKKR-hez hasonló módon az OKKR is nyolc szintre tagolódik és kompetencia alapú szintleírást alkalmaz, de a szintleíró jellemzők tekintetében eltér attól. Mindazonáltal a különböző képzési keretrendszerek kialakításához és működtetéséhez kapcsolódóan közös alapelveként jelenik meg a minőségbiztosítás, amelynek keretében szükséges gondoskodni a keretrendszerek karbantartásáról és folyamatos fejlesztéséről ( *Derényi*, 2010).

Az EKKR mellett, ahogyan arról már korábban szó esett, az EFT KKR is külön fejezetet kapott a kiadványban. Ez azért is fontos, mert a tanulási eredmények alapú szemlélet és a Bologna-folyamat a 2005-ben megrendezett

2. Az Országos Képzési Keretrendszer (OKKR) az 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat hatályba lépésével a Magyar Képzési Keretrendszer (MKKR) elnevezést kapta.

bergeni miniszteri találkozóval kapcsolódott össze, amikor egy nyilatkozat formájában rögzítették, hogy elfogadják az európai felsőoktatási térségen belüli képesítésekre vonatkozó átfogó keretrendszert (EFT-KKR), amely három képzési ciklusból, az egyes ciklusokra vonatkozó és a tanulmányi eredményeken, illetve kompetenciákon alapuló általános leírásokból áll. Az EFT KKR-rel kapcsolatban fontos hivatkozási pont többek között a 2000-ben egyetemi kezdeményezésre indult Tuning projekt, amelyet a spanyolországi Deusto Egyetem és a Groningeni Egyetem koordinált (Birtalan, 2008). A projektben résztvevő egyetemek célul tűzték ki, hogy a Bologna-folyamat végrehajtása általában és a képzések szintjén is megvalósuljon. Figyelemmel arra, hogy a Tuning projektről viszonylag kevés magyar nyelvű irodalom áll rendelkezésre (Birtalan, 2008; Derényi, 2011), ezért a kiadvány ebben a tekintetben is forrásként szolgálhat a témában érdeklődők számára.

Az írásmű egyik legjelentősebb része a hetedik fejezet, amely a nemzeti képesítési keretrendszerek EKKR-hez és az EFT KKR-hez való illesztését és az azok közötti kapcsolódási pontokat járja körül. Az Európai Parlament és a Tanács 2008-as EKKR-ről szóló ajánlása többek között kitér arra is, hogy a nemzeti képesítési keretrendszereket össze kell kapcsolni az EKKR-rel. Ennek alapján egyértelműen bizonyítható kapcsolatnak kell lennie a nemzeti képesítési keretrendszer és az EKKR szintjellemzői között. Ehhez képest az EFT KKR-hez való illesztés során csak a nemzeti képesítési keretrendszer felsőfokú végzettségei és a bolognai ciklusok közötti kapcsolatot kell igazolni. Mindemellett az EKKR-hez való viszonyítás megvalósulása egyúttal lehetővé teszi, hogy az egyes képesítésekről kiadott bizonyítványok és oklevelek hivatkozást tartalmazzanak az EKKR megfelelő szintjére.

A nemzeti képesítési keretrendszer működésének egyik alapfeltétele, hogy megfelelő elvek figyelembe vételével valamennyi képesítést ebbe a rendszerbe besoroljanak. Ennek érdekében a kiadvány két fejezetben is foglalkozik a képesítések besorolásával, annak kritériumaival, kiemelten kezelve a legjobb illeszkedés (best fit) elvének alkalmazási kérdéseit. A legjobb illeszkedés elvének alkalmazása kiemelten jelentkezik a magyar felsőoktatási képesítések besorolásánál, hiszen a képesítések döntő többsége nem kimenetorientált. Mindez az OKKR szempontjából azért hangsúlyos, mert ettől függ, hogy „végső soron a képzési rendszer és a munka világának szereplői megbízható, hiteles eszköznek fogadják-e el azt” (Temesi, 2011. 79.).

Az írás az OKKR kialakításának 2000–2010 közötti folyamatát táblázatos formában mutatja be, amelyből jól nyomon lehet követni az európai kapcsolódási pontokat és a fontosabb állomásokat. Kiemelendő, hogy az OKKR kidolgozásakor konkrét célként jelent meg többek között a nem formális és az informális tanulás elismerésének megalapozása (Falus, 2010), ezért a képesítési keretrendszer kialakítása és az előzetes tudás elismerésével kapcsolatos fejlesztések idővel összekapcsolódtak. Az írásműben eddig tapasztalt felsőoktatási túlsúlyt igyekszik ellensúlyozni az OKKR működésének alágazati feltételeit leíró fejezet. Ugyanakkor ez a kiadvány problematikus része, mert a megjelenés óta eltelt időszakban az oktatás alrendszereit (közoktatás, szakképzés, felsőoktatás, felnőttoktatás) érintő jogszabályi környezet alapjaiban megváltozott, ezért döntő többségében itt már nem helytálló leírásokkal találkozunk az olvasó. Mindazonáltal a jogszabályi hivatkozásokon kívüli információk ettől még jól hasznosíthatók.

A kiadvány záró fejezetei az OKKR szervezeti hátterére és annak bevezetésére vonatkozó javaslatokkal foglalkoznak. Ezen javaslatok közül érdemes kiemelni, hogy eredetileg az OKKR működését jogszabályi (törvény vagy kormányrendelet) formájában kívánták megalapozni, azonban ez végül nem valósult meg. Ehelyett az OKKR elfogadásáról „csak” kormányhatározat született 2012-ben.

Összességében ez a kiadvány széleskörű és alapos betekintést nyújt a képesítési keretrendszerek világába, amelyen keresztül többek között megismerhetővé válnak a tanulási eredmény alapú szemlélet elméleti és gyakorlati vonatkozásai. Tekintettel arra, hogy a képesítési keretrendszerek általános célja a tanulásban és annak eredményében érintett szereplők informálása, ezért a kiadvány ajánlott olvasnivaló elsősorban az oktatással és

képzéssel foglalkozó szakemberek, a hallgatók, valamint a munka világa szereplői számára, továbbá minden érdeklődőnek, aki a témában mélyebben szeretne tájékozódni.

## Szakirodalom

---

1. Birtalan Ilona Liliána (2008): A Tuning projekt – oktatási struktúrák Európában. *Felsőoktatási Műhely*. 4. 105–109. URL: [http://www.felvi.hu/pub\\_bin/dload/FeMu/2008\\_04/oldal105\\_112\\_birtalan.pdf](http://www.felvi.hu/pub_bin/dload/FeMu/2008_04/oldal105_112_birtalan.pdf) Utolsó letöltés: 2014. április 11.
2. Derényi András (2010): A magyar felsőoktatási képesítési keretrendszer átfogó elemzése. *Iskolakultúra*. 5–6. 3–10. URL: <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/2010/2010-5-6.pdf> Utolsó letöltés: 2014. május 13.
3. Derényi András (2011): *A tanulási eredmények megjelenése a felsőoktatásban*. Hungarológiai Évkönyv. 1. 73–87. URL: [http://epa.oszk.hu/02200/02287/00012/pdf/Hungarologiai\\_Evkonyv\\_12\\_073-087.pdf](http://epa.oszk.hu/02200/02287/00012/pdf/Hungarologiai_Evkonyv_12_073-087.pdf) Utolsó letöltés: 2014. május 20.
4. Falus Iván (2010): Az OKKR kialakításával kapcsolatos hazai munkálatok történeti áttekintése. *Iskolakultúra*. 5–6. 33–62. URL: <http://www.iskolakultura.hu/ikultura-folyoirat/documents/2010/2010-5-6.pdf> Utolsó letöltés: 2014. május 13.
5. Falus Iván, Imre Anna és Kotschy Beáta (2010): *Az OKKR szintjei és szintleírásai (Szintézis)*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest. URL: [http://www.ofi.hu/sites/default/files/WEBRA/2010/05/3\\_3\\_3\\_falus\\_imre\\_kotschy.pdf](http://www.ofi.hu/sites/default/files/WEBRA/2010/05/3_3_3_falus_imre_kotschy.pdf) Utolsó letöltés: 2014. január 22.
6. Kennedy, D. (2007): *Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata – Gyakorlati útmutató*. University College Cork.
7. Szlamka Erzsébet (2014): Képesítési keretrendszer – egy ajánlás. *Neveléstudomány*. 2. 52–66. URL: [http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2014/nevelestudomany\\_2014\\_2\\_52-66.pdf](http://nevelestudomany.elte.hu/downloads/2014/nevelestudomany_2014_2_52-66.pdf) Utolsó letöltés: 2014. október 11.
8. Temesi József (2011, szerk.): *Az Országos Képesítési Keretrendszer kialakítása Magyarországon: nemzetközi háttér, elvi megfontolások, megvalósítási javaslatok*. Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet, Budapest.